

Кир Буличов

Такан за децата на Земята

Таканът беше уловен на границата на Голямото плато, там, където сивите непроходими джунгли отстъпват място на редки гъсталаци от люлякови дървета, които излъчват остра миризма на камфор и етер. Тези дървета имат дълги отровни бодли и ако непредпазлив пътник пренощува в гъсталака, той няма вече да се пробуди. До платото не достигат влажните сиви мъгли и снежните върхове на Облачния хребет се виждат по всяко време.

Кански ловци уловили такана и го закарали в селцето край водопада, като завързали краката му за дълги жилави клони. Той не можел още да лети. Не го доубили, защото една нощ през зимата в селото пристигнал началникът на поста в Дарк и им казал, че за жив такан могат да получат много пари.

Раната на плешката на такана бързо зараснала, но той не избягал в гората. Малък бил, нямал още и година, пасял извън селото с дългоногите и вечер се прибирал с тях в заграденото място. Дъщерята на старейшината му давала да ближе сол и се грижела дългоногите да не го качат. Старейшината впрегнал скокливия червей и заминал за Дарк. Казал им, че ловците са уловили такан и чакат големи пари. Началникът на поста пратил съобщение в столицата и така аз научих за това. Старейшината си заминал за селото, след като проиграл всичките пари, които бил взел, за да купи дрехи, и преди да потегли, се заклек на планинските духове, че на такана няма да му се случи нищо лошо.

Това беше първият жив хванат такан. Преди десетина години ботаникът Гуляев, пътешествувайки по Голямото плато, видял в пещерния храм на Синьото слънце кожа на непознато животно. Кожата била стара, отъркана, на места гъстата златиста козина била протрита. Върху кожата тържествено седял водачът на сектата. Гуляев се интересуваше от орхидеята Окса, нищо и никакво наглед растение с бели петолистни цветове, чиито корени съдържат паулин. Паулинът действа да не спиш близо месец, без да има странични вредни явления. Сектата Синьото слънце се славеше с многодневните си бдения и затова в Дарк по съветваха Гуляев да поговори с нейния водач. Водачът се престорил, че нищо не знае за орхидеята, но в замяна на това разказал на ботаника, че животното, чиято кожа се харесала на госта от Земята, се среща високо в планините и не може да бъде уловено живо. То се нарича такан и злите духове на планините бдят над него. После водачът на сектата казал нещо на послушника си, той донесъл прозрачна тънка пластинка и казал, че това е парче от крило на такан. Щом се затоплело, таканите летели, а есен хвърляли крилата си. Гуляев забравил за орхидеята и

предложил добра цена за кожата и парчето от крилото. Но водачът на сектата не искал да се раздели с тях, само позволил да ги фотографират.

Аз бях видял на снимка кожата и крилото още на Земята. Гуляев я донесе в зоологическата градина. Тя беше доста голяма, послушникът държеше прозрачната пластинка, слънцето се отразяваше в нея и моята дъщеря Алиса каза: „Те сигурно от това правят стъкла за прозорците си.“

Докато бях на Зия, аз събрах хубава колекция, в нея най-много бяха скокливите червеи и в музея ме уверяваха, че те отлично ще се аклиматизират на Земята и че като товарен транспорт са незаменими. Но аз имах някакво предубеждение относно пътуването с червеи и се страхувах, че моите съотечественици ще бъдат на същото мнение. Прочух всичко, което бе възможно, за такана, но то не беше чак толкова много. Той наистина не фигурираше в нито една колекция на планетата и мнозина зоолози го смятаха за легенда. Помогнаха ми да разглася в планинските области обещанието за щедра награда, ако бъде уловен такан. И след два месеца пристигна съобщението, че е уловен млад такан. Това беше изключителен късмет.

До селото ме придружи началникът на поста в Дарк. Старейшината беше излязъл да ни посрещне до селската ограда. И четирите му ръце бяха украсени с каменни

гривни. Подир него вървяха ловци с къси копия.

Само за един месец таканът бе пораснал и настигнал своите дългоноги връстници. Той позна старейшината и се приближи до него, щом той го повика. Вирнал глава, таканът ни гледаше с големите си златисти очи. Беше много мил и на мен дори ми стана мъчно, че на Зия не знаят онази приказка. Излиза, че въпреки всичко тя съществува на шестнадесет парсека¹ от Земята.

Протегнах ръка да помилвам такана и старейшината ми каза:

– Той е добър.

На него много му се искаше таканът да ми хареса.

Останахме да ношуваме в селото. Посред нощ дишането ми се затрудни и аз се събудих. Дотътрах се до куфара и извадих кислородната маска. Докато се оправя с нея, се разсъних и излязох навън. У лицата опираше в заграденото място за добитъка и аз видях такана. Той също като мен не спеше. Стоеше до оградата и гледаше към синкавите на зазоряване планини. Козината му леко проблясваше. Чул стъпките ми, той

---

1. Единица за разстояние в астрономията. 1 парсек = 3263 светлинни години. Б.р.

обърна глава към мен. Спрях се, поразен от някаква увереност, че таканът ей сега ще заговори. Изведнъж почувствувах угризения, че го бях лишил от планините, че се готвя да го кача в тесния кораб и да го закарам на Земята. Но веднага се постарях да прогоня тази мисъл. Та нали в зоологическата градина животните живеят по-дълго, отколкото на свобода.

– Спи – казах му аз. – Предстои ни дълъг път. Тебе те очакват.

Таканът въздъхна и пристъпи от крак на крак.

Дадохме на старейшината една хилядарка. Точно толкова, колкото беше поискал. Наложих се да дадем още четири хиляди на даркското началство. Старейшината съжали, че бе поискал малко. Казал беше „хиляда“, защото не очакваше, че ще се намерят същества, способни да дадат толкова пари за един такан.

Не можахме същия ден да откараме такана в Дарк. Всъдеходът беше малък. Всички други заминаха, а пък аз останах да чакам голяма кола. Бях взел кинокамерата и целия ден снимах такана, дечурлигата, които вървяха по петите ми, и стареца Сопа. Той има две ръце повече от другите ловци от същото племе и ми напомняше шесторъкия Шива. Старецът седеше до вратата на колибата си и прижумял равнодушно, гледаше обектива. Радвах се, че поостанах в тези места. Над селото се издигаха сивосинкави планини, под бора на площада беше поставен дървен идол, целият мазен от лой. Едната му част се беше пропукала и бе завързана с мръсен парцал.

Уморях се много бързо, но почти не ползвах кислорода. През нощта ме измъчи кошмарен сън – таканът уж отишъл в планините и аз се катеря през отровните бодли подир него и не мога да го настигна. А очите ме болят от блещукането на козината му. После таканът излита към облаците, а крилата му, подобни на крила на водно конче, отадалеч приличат на синкава мъгла.

Ловците отидоха в гората да търсят змей и ме взеха със себе си. Гората беше пуста и тиха като през есенно време. Вече няколко седмици не беше валил дъжд. Издъхналата трева шумолеше под краката ни. Набрах си букет от дребни розови цветя. Те миришеха на гнило и на пипане цветовете им бяха влажни. Искаше ми се да си изсуша цветя за спомен, но до вечерта те се стопиха.

След два дена пристигна голяма кола с клетка. Половин час преди тя да се покаже на площада, се чуваше тежкото дишане на мотора ѝ, който с усилие преодоляваше изкачването. Искаше ми се още да остана в селото и аз лелеех надеждата, че моторът ще се повреди. Искях всяка

сутрин да гледам сивосинкавите планини. Отидох при такана да го огледам още веднъж преди заминаването.

Дъщерята на старейшината, която не ме обичаше, защото щях да откарам такана, ни махна с ръка, когато колата завиваше при последната къща. Клетката се поклащаше при завоите и таканът пристъпяше бързо от крак на крак, за да запази равновесие.

В самолета таканът стоеше до мен, сложил топлата си глава на коленете ми, и очите му бяха тъжни. Устните му мърдаха, сякаш ми шепнеше нещо, а аз го успокоявах, като го почесвах по полегатото чело.

На столичното летище неочаквано много хора посрещнаха самолета. Сред тях имаше високопоставени чиновници, представители от други планети и любопитни хора. Пръв до самолета дойде директорът на зоологическата градина. Нямахме търпение да види такана. Той би предпочел да го задържи при себе си, но даркските власти го бяха продали на Земята и правителството не възразяваше. То искаше таканът да бъде подарък на Земята. Всички вярваха, че сега, когато вече нямаше съмнение в неговото реално съществуване, ще могат да набавят още няколко екземпляра за себе си.

Слязохме с такана по стълбата на пластмасовата листовна настилка и посрещачите идваха при нас и го милваха по топлия коприненомек хълбок. Таканът търпеливо чакаше да го заведат на по-прохладно. В долината му беше задушно, горещо и хълбоците му тежко се повдигаха.

Настаниха го в климатизираната стая на космическата служба. Искахме той да се аклиматизира и да укрепне преди предстоящото пътуване.

Таканът посърна. Отказваше да яде непознатата му трева. Аз всеки ден досаждах на химиците, които търсеха да изнамерят подходяща храна за пленника. Вечер до стаята се трупаха посетители. В столицата беше станало модерно да се ходи при такана. Аз гледах да не пускам гостите. На такана му бяха омръзнали посетители.

Бях се привързал към него. Струваше ми се, че в сънищата си вижда сивосинкавите планини и далечните снежни облаци.

В столицата беше горещо. Още в зори перестите облаци се стопяваха и навън виснеше ситен сив прах. Свикнах да работя в стаята на такана. Там беше по-прохладно. Понякога той ставаше от пресъхналата настилка, идваше при мен, заставаше зад гърба ми и старайки се да не ми пречи, гледаше как пиша на машината.

Корабът от Земята закъсняваше. Аз изпращах тревожни телеграми, уведомявах ги за критичното положение на ценните животни.

Свързниците от космическата станция ме познаваха добре и мислеха, че съм гъбав с пари. Аз сгъвах квитанцията, мушвах я в джоба и чаках съботата, когато можех да посетя нашето представителство, където потният, ядосан счетоводител ми наброяваше необходимата валута за издръжката на животните, на зоолога и на мен самия. Счетоводителят ужасно се страхуваше от червеите и гледаше да не излиза навън, все мислеше, че някой от тях ще скочи върху него. Придумвах го да дойде да види такана, но той не се съгласяваше и само повтаряше, че вече съвсем бил забравил детските приказки.

Понякога вечер си разговаряхме с такана. По-точно говорех аз, а той се съгласяваше или не се съгласяваше с мен.

– Слушай – казвах аз. – Ние трябва да правим хората щастливи. Такава е нашата задача. Моята и твоята.

Таканът навеждаше встрани глава. Не ми вярваше. Миглите му, дълги и прави като шпаги, се кръстосаха, когато примижаваше.

– Децата трябва да вярват в приказките – казвах аз. – Те те очакват, защото ти си приказка. За тях ти си олицетворение на доброто и верността. Хайде да заминеш с мен на Земята. Много те моля.

– Добре – каза веднъж той. Бяха му пораснали вече крила. Сърбяха го и той беше изподрал грапавите стени на стаята.

– Представяш ли си – казвах аз. – По всички канали на телевизията ще съобщят, че си пристигнал. И всички ще дойдат да те видят.

Таканът сложи тежката си топла глава на коленете ми.

– Нашата трева ще ти хареса. Тя е същата като във вашите планини.

Градът се задушаваше от горещите мъгли. Те пречеха на дишането. При мен дойде директорът на зоологическата градина. Пийваше си от земната лимонада и ми разказваше подробно за трудностите в работата си, за болестите по хищните цветя и за потомството на триглавия змей. Слушах го разсеяно и си мислех, че ще се наложи да дам такана в зоологическата градина. Временно.

Изпратих на Земята още две „светкавични“. От нашето представителство ми позвъниха, че пътническият рейсов кораб „Орион“ променил курса си, за да мине да ни вземе. Корабът ще пристигне в столицата най-рано след две седмици. Трябва да го изчакаме.

Получих писмо от дъщерята на старейшината. Написал го беше писарят в Дарк, на пазара. Пишеше ми, че баща ѝ разделил една стотарка между ловците, а останалите деветстотин внесъл в банката в Дарк. Старецът беше пестелив. На всеки ловец се беше паднало по десетачка и те сигурно ги бяха проиграли на пазара. Пишеше ми още, че ловците били

забелязали следи на стари такани, но те отлетели.

Отговорих й, че таканът е добре, а когато пристигне корабът от Земята, ще бъде още по-добре. Молях я да не се тревожи, защото аз постоянно се грижа за него.

Изпратихме такана в зоологическата. Той съвсем беше отпаднал и едва се дотъра до зелената горичка сред заграденото място, където живееха космати птици. Те понасят горещините, защото живеят в горещи вулканични блатата. Директорът окачи на входа на зоологическата обява, на която пишеше, че посетителите могат да видят единствения заловен жив такан, докато още не е изпратен на Земята.

В оградената площ растяха дървета и имаше малко блато със затоплена вода. В тинята на това блатце се развъждаха косматите птици и от време на време от водата изскачаше триръка риба. Птиците се биеха и врещяха.

В зоологическата идваха цели семейства и оставяха пред вратите червеите, с които пристигаха. Те носеха килимчета и тенджери. Посетителите разглеждаха златистото петно в сянката на дърветата, но по-интересни им бяха косматите птици, защото приказките на Земята и на Зия са съвсем различни. В техните приказки например главни герои бяха огнените змейове и косматите птици.

Директорът на зоологическата беше доволен. Много му се искаше таканът да остане завинаги при тях. Той обичаше работата си и беше добър зоолог.

След като закусуваха на тревата, посетителите отиваха при пеещите змии, суетливи и немюзикални. Те подражаваха на хората и посетителите се мъчеха да определят на какво прилича това. И се смееха. Понякога дечурлигата замерваха такана с камъчета, за да го накарат да стане и да отиде до оградата. Те го дразнеха и го наричаха дългоног. Той не ставаше. Когато отивах при него, въздишаше и се мъчеше да повдигне крилата си, които почти не се забелязваха в сянката. В такива моменти край оградата се трупаха много хора, защото аз бях къде по-голямо чудо от такана. Дечурлигата си мислеха, че и аз съм екзотично животно, нали имах само две ръце и две очи, но мен не ме замерваха с камъчета.

В три часа през нощта телефонът в стаята ми зазвъня. Директорът на зоологическата, объркан от тревога, ми съобщи, че таканът е много зле. Изкрещях в слушалката, че веднага тръгвам. Запалих лампата на масата, но от вълнение ръцете ми не улучваха ръкавите на ризата.

На такана му станало лошо още преди да бъде затворена зоологическата, но директорът се надявал да го излекува сам и не ми позвънил.

Страхувал се да не си помисля, че те са виновни за заболяването на животното.

Дълго тичах по нощните улици, като се спъвах в пукнатините на паважа, подхлъзвах се в локвите, плашейки гущерите и слепите змии. При вратите ме посрещна един служител и средното му око беше затворено – види се, му се спеше. Не можах да разбера какво ми казва и затичах по нанагорницето покрай клетките с червеите и покрай заградените площи, където, разбудени от моите стъпки, сновяха черни сенки.

Таканът лежеше в кабинета на директора, а той самият в бяла прес-тилка седеше до масата, отрупана с шишенца, ампули, кутийки. Директорът беше разтревожен, но аз няхах време да го успокоявам.

Очите на такана бяха покрити с бели ципи като при птиците. Той дишаше рядко, с хрипове и от време навреме по козината му пробягваше тръпка. И тогава ситно-ситно тропаше по пода с белите си копитца.

Помислих си, че преди да умре, таканът вижда сиво-синкавите планини, но аз не ще успея да го върна обратно.

Козината му беше все така мека и топла под дланта ми, но аз знаех, че до разсъмване ще изстине. Не можех да го застрелям, нали бяхме приятели.

Неочаквано таканът отвори очи, сякаш искаше да се сбoguва с мен. Но той гледаше към вратата, а не към мен. Там стоеше дъщерята на старейшината.

– Ето ме и мен – каза тя. – Разбрах по писмото, че на такана му е зле. Донесох планинската трева. Когато са болни, дългоногите ядат тази трева.

Момичето смъкна от рамото си чувала, от който из стаята се разнесе тънък аромат на планински ливади и вятър.

Таканът каза нещо на момичето и то извади от чувала сивосинкави като планините цветя...

Дъщерята на старейшината дойде на космодрума да ни изпрати. През двата дена, които прекарахме с нея край болния такан, ние се сприятелихме и тя ми повярва, че таканът трябва да замине с мен на Земята.

Той не беше още укрепнал, но когато стюардесата на „Орион“ видя как тримата слязохме на космодрума, извика от възторг, а аз му казах:

– Ето виждаш ли, нали ти казвах.

– Ще събудя пътниците – каза стюардесата. – Те положително много ще се учудят. Ами той може ли да лети?

– Ще лети – казах аз. – Но не бива да събудяте пътниците. Има време, ще му се нарадват.

Двамата с такана наблюдавахме как върви товаренето на нашата менажерия, а след това тръгнахме към каютата, където ни чакаше капитанът, който каза, че това е нарушаване на правилника, но той самият нямал абсолютно нищо против.

На Земята долетяхме след три седмици. През това време таканът се запозна с пътниците, гордееше се, че е център на внимание. Крилата му толкова пораснаха, че можеше вече да лети по дългия коридор на кораб и дори носеше на гърба си едно десетгодишно момиченце.

Оказа се, че момиченцето има книгата, която ни беше необходима, и аз я прочетох на такана. Той повтаряше след мен някои стихове и разглеждаше картинките, учудвайки се, че толкова много прилича на героя на книжката.

Решихме появяването на такана на Земята да бъде организирано като представление. Направихме на момиченцето червени ботушки и му ушихме червена рубашка с коланче. А също и раирани панталони. Това не беше много лесна работа. Загубихме три дена в търсене на материали и ако панталоните и рубашката бяха ушити от стюардесата и майката на момиченцето, то ботушките трябваше да ги правя аз самият. Изпободох си до кръв пръстите и похабих няколко метра червена пластмаса.

Таканът помоли да облечем момиченцето и остана доволен от резултата.

Последната нощ от пътуването той не спа и нервно потрепваше с копито по преградката.

– Не се тревожи – казах му аз. – Спи. Утре ни чака тежък ден.

Когато „Орион“ кацна и телевизионните камери се приближиха, таканът отиде до люка и каза на момиченцето:

– Дръж се по-здраво.

– Знаем – отговори то.

Капитанът нареди да отворят люка. Камерите забръмчаха и всички, дошли на грамадното летище, гледаха в черния отвор на люка.

И през ум не ми беше минало, че новината за нашето пристигане ще предизвика такова вълнение на Земята. На космодрума бяха дошли десетина хиляди души, а телеспътниците, които ни посрещнаха на външната орбита и ни придружиха като почетен ескорт до летището, кръжеха наоколо като тумбести бръмбари.

Таканът леко скочи напред, полетя над летището и бавно се понесе към широко отворените очи на телевизионните камери. Тънките му и прозрачни крила не се виждаха. Сякаш ездачът беше забулен в лека мъгла. Момиченцето вдигна ръка за поздрав и милиони деца завикаха:

– Лети при нас, конче-вихрогонче!

Кончето-вихрогонче позираше пред камерите. То се носеше към тях, забавяше, щом ги приближеше, предеше с дългите си уши и отново политаше към облаците. Момиченцето здраво се държеше за гривата му и го пришпорваше с червените си пластмасови ботушки.

– Той няма ли да се измори? – запита стюардесата.

– Не – отговорих аз. – Оказва се, че славолюбието не му е чуждо.

КРАЙ

© Кир Буличов
© 1982 Донка Станкова, превод от руски

Кир Бульчѐв
Такан для детей Земли

Сканиране и разпознаване: Мандор, 2000
Източник: <http://sfbg.us>

Публикация:

ГУСЛЯРСКИ ИСТОРИИ. 1982. Изд. Георги Бакалов, Варна. Биб. Галактика, No.32
[Сборник] разкази. Превод от руски: Донка Станкова [оригинала не е указан].
Съставител: Агоп МЕЛКОНЯН. Предговор: Човекът с две лица, Агоп МЕЛКОНЯН –
с.5-9. Художник: Текла АЛЕКСИЕВА. Печат: ДП Балкан, София. Формат: 70×100/32.
Печатни коли: 14. Страници: 224. Цена: 1.50 лв. Съдържание:

Такан за децата на нашата земя – с.11;
Така започват наводненията – с.24;
Аз пръв ви открих – с.37;
Повреда на линията – с.55;
Избор [Выбор] – с.75;
Увод – с.92;
Връзки от личен характер – с.98;
Трябва да се помогне – с.113;
Два вида телепортация – с.126;
Данаев дар – с.134;
Космически десант – с.143;
За любовта към безсловесните същества – с.153;
Недостойният богатир – с.167.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1246>]